

Cowboyok, prostik és mormonok: a vadnyugat hiteles története

2012 június 19. Flag

Szöveg méret

90
Mentés

- 0

Értékelés kiválasztása
Még nincs értékelve

Mérték

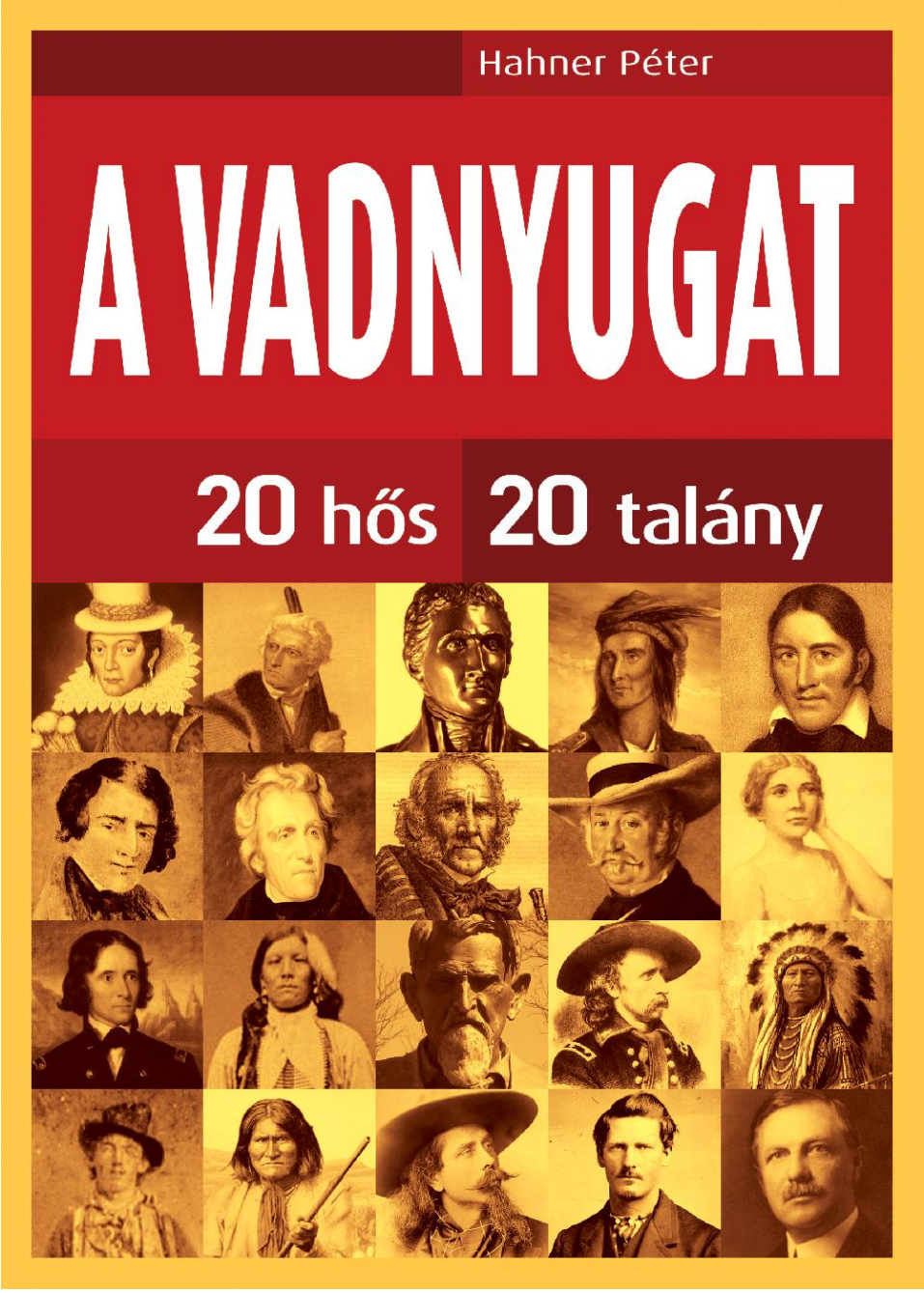
Aki azt várja Hahner Péter legújabb könyvét?l, hogy kíméletlenül lerántja a leplet a vadnyugat mítoszáról, és bebizonyítja, hogy a westernfilmekb?l ismert – flegma cowboyokkal, vérszomjas indiánokkal és látványos

pisztolypárbajokkal teli – világ valójában fakó és unalmas volt, nos, az csalódni fog.

Az más kérdés, hogy a történész szerz? nem hagyja szó nélkül a széles körben gyökeret vert tévhiteket sem, de ett?l (is) élvezetes olvasmány ez a frissen megjelent munka. A könyv szinte minden oldalán szembetalálja magát az olvasó olyan információkkal, amelyek nemcsak árnyalják az egykorvolt vad Amerika képét, de számos ma is létez? szokás, szólás vagy éppen használati tárgy keletkezését is megmagyarázzák.

A büdös bébit?l a megátkozott elnökökig

Számomra például újdonság volt, hogy a szögesdrót eredete is a vadnyugatra vezet – a prérit felparcellázó farmerek birtokvédelmi gondjai szülték meg. Az már kevésbé meglep?, hogy az Újvilágból ered számos olyan szokás is, melyek a tömegtársadalmak korában szinte mindenütt teret nyertek. Így például az, hogy a politikusok el?szeretettel fényképezkednek csecsem?kkel (ha vombat vagy pandabébi nincs a közelben), a 18. század végén diadalmas politikai pályát befutó Andrew Jackson elnöknek köszönhet?. Szerencsére Hahner történészi érdekl?dése nem csak az emelkedett témákra van kihegyezve, hiszen nem felejti el megemlíteni: egy alkalommal Jackson egy büdös kisbaba megcsókolását el?zékenyen átengedte szárnysegédjének.

És persze a sztárkultusz sem születhetett meg máshol, mint a merész tettekre csábító Újvilágban. A nyomkeres?-felfedez? John Charles Frémont kapcsán olvashatjuk, hogy személyében feltehet?en az els? olyan amerikai hírességet tisztelhetjük, akit a saját hírneve tett tönkre – jelent?s felfedezései dacára mell?zve halt meg. Számunkra azért is lehet fontos a személye, mert a polgárháborúban az ? test?rségében szolgált Zágonyi Károly. Frémont nem kirívó eset: a könyv húsz történelmi személyiség portréját rajzolja meg, és egy sem akad köztük, akinek az élete ne kiáltana regények és filmek után – többségük esetében ezek el is készültek. A könyv egyik alapgondolatát Hahner Davy Crockett, a tréfamesterként elhíresült, kissé faragatlan politikus kapcsán írja le: „valóság és legenda összeolvadása az amerikai Nyugat történelmének meghatározó sajátossága”.

A könyvbeli húsz portré végigvezet bennünket Amerika újkori történelmén. A sort a Disney filmjéb?l vagy a legújabb mozgóképes alkotásból is jól ismert, a fehér hódítókkal szoros kapcsolatot ápoló, és Anglia földjét is megjárt Pocahontas története nyitja, akinek népszer?sége hosszú ideje töretlen. George Washington fia írt róla drámát, a Szabadság-szobor elkészülte el?tt pedig nem véletlen, hogy egy indián asszony személyesítette meg Amerikát a különféle ábrázolásokon. Rajta kívül több híres „rézb?r?” sorsát is nyomon követhetjük a könyvben. Az indián állam létrehozásáért harcoló Tecumseh például a mai napig hatással van az amerikai közvéleményre. A saúni f?nök halála el?tt ugyanis átkot szórt legy?z?ire: a húszévente megválasztott elnököknek meg kell halniuk hivatalukban – Harrison, Lincoln, de Roosevelt és Kennedy esetében ez még teljesült is, kérdés, hogy a kivételek – Reagen és az ifjabb Bush – er?sítik-e az átkot. Természetesen Fékevesztett Ló, Ül? Bika és Geronimo sem hiányozhat a sorból, ahogy a fehér felfedez?k, nyomolvasók és aranyásók sem. Vagy éppen a kegyetlen indiánmészárosként elhíresült, értelmetlenül vakmer? Custer tábornok, meg az ?s-showman Buffalo Bill.

Szorgos mormonok és a vízszintes dolgozók

De nem csak a jól megírt portrék miatt olvasmányos és haszonnal forgatható könyv Hahner munkája, hanem az ezeket tagoló rövid elemzések miatt is. Egyrészt alapos, világos és közérthet? történeti áttekintést kapunk Észak-Amerika és az indiánok történelmér?l. Olvashatunk aztán a mormonok szerepér?l a vadnyugaton, és olyan nálunk kevésbé mitikus alakok életét is közelebb hozza hozzánk a szerz?, mint amilyenek a minden szempontból vad életet él? hegyi emberek voltak – akiknek kedvelt szokása volt, hogy azon versenyeztek, ki bírja tovább a bevarrt nadrágszárba eresztett ideges vadászmenyétek marásait és harapásait.

Édes élet a Vadnyugaton

Bölényvadászat, a kormányok indiánpolitikája, a vasút diadalmenete és még számos olyan téma terítékre kerül, ami nélkül nem érhet? meg a vadnyugat története. Hahner esetében szerencsésen találkozik a felkészült szaktudós és a jó tollú író, különösen jót tesz a szövegnek, amikor engedi érvényesülni fanyar humorát. Így például a mormon vallást alapító Joseph Smith kapcsán ezt írja: „Nem tudjuk, hogy Smith hány n?t vett feleségül, a szakért?k szerint huszonnyolc és harminchárom között volt feleségei száma – négyet a törvényes felesége, Emma Hale tudtával vett el, a többit titokban. A mormonok ugyanis csak az els? feleség hozzájárulásával vehettek el új asszonyokat. (Nem tudjuk, mit szólt mindehhez Emma, csak annyi biztos, hogy férje halála után nem mormonnal házasodott össze.)”

A könyv egyik legtanulságosabb fejezete a cowboyok mindennapjaiba és munkájába enged betekintést, amib?l kiderül: a legkevésbé sem volt romantikus élet az övék. Ahogy a prostituáltaké sem, akiknek a korabeli elnevezéseit hosszasan sorolja Hahner, személyes kedvenceim ezek közül a vízszintes dolgozók (Horizontal Workers) és a tehetséges bentlakók (Gifted Boarders). Ugyanakkor az is kiderül: a „rendes” n?ket hihetetlen megbecsülés övezte a vadnyugaton, nem véletlen, hogy ezek az államok adták meg els?ként a teljes érték? választójogot az asszonyoknak.

Ül? Bika

Az indiánromantikára fogékony olvasók számára is szolgálhat újdonságokkal a könyv. A prérin porfelh?t felverve nyargalászó szilaj és szabadságszeret? vadászok képe ugyanis a fehér ember „terméke”: az általuk elterjesztett lovak teljesen felborították az ?slakosok életét. Addig ugyanis az indián társadalmak többségében korrekt munkamegosztás folyt a nemek között, de amikor a férfiak rákaptak a nagyüzemi vadászat ízére, ez a méltányos helyzet felborult, és attól kezdve a n?kre sokkal több teher hárult a háztartásban. A vadnyugat nem csak a kortársak képzeletét szította fel, a mai napig izgatja a fantáziánkat. Ebben persze nem kevés szerepe van az örökké feltámadó westernfilm m?fajának – izgatottan várjuk Tarantino legújabb filmjét! –, éppen ezért is méltányolható a szerz?t?l, hogy alapos, olvasmányos és hiánypótló kötetét egy rövid filmes áttekintéssel is megtoldotta.

(Hahner Péter: A vadnyugat. Húsz h?s, húsz talány. Animus Kiadó, 2012, 384 oldal, 3690 forint)

mno.hu - **Szathmáry István Pál**

Ajánló